

Ermenistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Azərbaycan dövləti həm də dünyada yaşayan 50 milyondan artıq soydaşımızın vətəni sayılır. Çünki dünyanın müxtəlif ölkələrinə səpələnmiş əslən azərbaycanlı olan soydaşlarımızın bir müstəqil dövləti var, o da Azərbaycan Respublikasıdır. Dövlətimiz əhəmiyyətli sayda olan soydaşlarımızın diaspor halında təşkilatlanması, inkişaf etməsi istiqamətində əlindən gələni nə varsa edir.

Ümummilli lider Heydər Əliyev 2001-ci ildə Dünya Azərbaycanlılarının I qurultayındakı parlaq tarixi çıxışında Azərbaycanın Şərqlə Qərbdə dostluq körpüsü rolunu oynamasını, bu geosiyasi məkanların yaxınlaşması prosesinin tərkib hissəsi olmasını xüsusi qeyd edib.

Heydər Əliyev siyasətinin layiqli davamçısı, Azərbaycan Respublikasının indiki Prezidenti İlham Əliyev özünün coşqun fəaliyyəti sayəsində dövlətimizin daha da inkişaf etməsinə nail olur, ölkəmizin bütün sahələrdə sanballı uğurlar qazanmasını, Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsi uğrunda mübarizənin fəallaşmasını, həmvətənlərimizin beynəlxalq aləmdə müsbət reputasiyasının formalaşmasını təmin edir. Dünyada azərbaycanlıların imicinin yüksəlməsinə necə kömək etməli? Həmvətənlərimizin yaşadıkları ölkənin ictimai-siyasi həyatında diasporun rolunun artması ilə əlaqədar problemlərin həlli üçün soydaşlarımızın mülki hüquqlarının və onların tarixi vətəni Azərbaycanın milli mənafelərinin qorunması məqsədi ilə ilk növbədə ziyalıların nümayəndələrinin iştirakı ilə təşkilati-hüquqi işi gücləndirmək lazımdır. Məhz bu tələblərdən irəli gələrək, Azərbaycanda Diaspora İş üzrə Dövlət Komitəsi fəaliyyət göstərir. Həmin qurumun vəsaitilə dünyanın müxtəlif ölkələrindəki diaspor qurumlarının işi koordinasiya olunur. Ancaq təəssüflər olsun ki, biz dünyanın bir çox ölkələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatlarında pərakəndəliyin, hətta bəzi hallarda düşmənçiliyin hökm sürdüyünün şahidi oluruq. Hiss edilir ki, bir çox diaspor təşkilatının maraqları yalnız müxtəlif layihələr adı ilə dövlətimizin müəyyən qurumlarından pul qoparmağa istiqamətlənib. Buna nail ola bilməyənlər isə ya həmin ölkədəki Azərbaycan səfirliyini, ya da Diaspor Komitəsini qına-mağa başlayır. Kənarında edilən müşahidələr göstərir ki, diaspor təşkilatlarımızın fəaliyyəti onlara verilən dövlət dəstəyi ilə adekvatlıq təşkil

etmir. Bu problemi doğuran səbəblər yetərincədir. Əslində diasporun təşkilatlanmasının əsas tərkib hissələri aşağıdakı kimi olmalıdır:

- diasporun rəsmi nümayəndələri;
- hüquqi məkanda fəaliyyətin qanunvericiliyə uyğun olaraq təşkil edilməsi;
- maarifçilik işi;
- elmi araşdırmalar;
- soydaşlarımızın yaşadıkları ölkənin qanunverici və digər dövlət strukturlarında təmsil olunması;
- maddi və informasiya təminatı.

Biz bəzi hallarda görürük ki, diasporumuzun ictimai fəaliyyəti zamanın tələblərinə tam cavab vermir, soydaşlarımızın intellektual səviyyəsindən yetərincə istifadə edilmir, bəzən isə bu amil inkar edilir. Bu problemin həlli xaricdəki diaspor təşkilatlarının diqqət mərkəzində olmalıdır. Bu halda Azərbaycan diasporunun inkişafı və ümdə problemlərin həlli bəzən səmərəli diskussiya aparmaq olar.

Bu baxımdan diasporun inkişafını hələ də ləngidən, indiyə qədər həll edilməmiş problemlərə diqqəti cəlb etmək lazımdır. Yaşadıqları ölkələrdə ictimai-siyasi və iqtisadi həyata təsir baxımından xeyli inkişaf etmiş başqa xalqların diasporlarının təcrübəsinə daha çox diqqət yetirmək lazımdır. Soydaşlarımızın yaşadıkları ölkələrin qanunverici və digər dövlət strukturlarında təmsil edilməsi nail olmaq lazımdır. Bu bizim milli mənafələrimizin lobbiləşdirilməsinə kömək edir. Bundan əlavə, maarifçilik işinə, o cümlədən Azərbaycan dilinin, Azərbaycan tarixinin, onun mədəniyyətinin, coğrafiyasının, etnoqrafiyasının öyrənilməsinə xüsusi diqqət yetirilməlidir.

Bu istiqamətdə xaricdə fəaliyyət göstərən erməni diasporunun fəaliyyətinə diqqət yetirməyi zəruri saydıq. Paşinyan hakimiyyətə gələndən sonra onlarda dövlətin nəzarətində olan Diaspor Komitəsi ümumiyyətlə ləğv edildi. Nəticədə xaricdəki erməni diasporunun Ermənistanı anələrinin, yardımlarının həcmiminin daha da artdığını şahidi olduq. Deməli, burada problem

Azərbaycan diaspor quruculuğunun problem və reallıqları..

hər hansı təsisatla bağlı deyil, problem yanaşmadadır. Başqa bir misalə diqqət edək. Bugünlərdə dünyaca məşhur erməni pornoizmi kimi tanınan Kim Kardaşyanın sosial şəbəkələrdəki hesabları üzərindən koronavirus pandemiyasına qarşı pulsuz qalan erməni xalqına yardım məqsədilə xeyriyyə marafonu keçirib və qısa müddətdə 7 milyon dollar pul yığaraq Ermənistanı göndərmişdir.

Gələn, vəziyyəti olduğu kimi analiz edək. Bizim xaricdəki diaspor fəalları niyə belə addımlar atırlar? Ən maraqlısı budur ki, bizim bir çox ölkələrdəki diaspor təşkilatlarımız Azərbaycan dövlətindən pul qoparmaq yarıfına giriblər və bu "marafonda" aralarında hətta qanlı müharibə aparırlar. Bu baxımdan da, istərdik, dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən diaspor nümayəndələrimiz bu istiqamətdə yetərli olmayan aktivliyin səbəbi barədə bizimlə fikirlərini bölüşsünlər.

Rusiyada fəaliyyət göstərən, Azərbaycan və Rusiya dövlətlərinin ali dövlət mükafatlarına layiq bilinən tanınmış diaspor fəali Mirkazim Seyidov "Bakı-Xəbər"ə açıqlamasında bildirdi ki, bütün bunların tam təmin olunması üçün ilk növbədə vətəni və millətini təmənnsiz sevməlisən: "Burada düşüncəni, yanaşmanı dəyişmək lazımdır. Söhbət yalnız Kim Kardaşyandan getmir. İndiyə qədər onların başqa ixtisas sahibi olan diaspor fəalları da anoloji aksiyalar həyata keçiriblər və yəqin ki, bundan sonra da biz belə marafonların şahidi olacağıq. Bunun səbəbi bəllidir. Onların diasporla bağlı formalaşmış ideologiyaları dövlətdən nəse qoparmaq yox, dövlətə, millətə xidmət etməkdən ibarətdir. Buna ideoloji vətənpərvərlik deyillər. Onlar bu istiqamətdə çoxdan işləyirlər. Bizdə bu sahədə axsama var. Çalışmalıyıq ki, yanaşma şəxslərə, hansısa qurumlara uyğun

yox, vətənə xidmət üzərində formalaşsın. Ermənilərə heç diaspor komitəsi lazım deyildi. Həmin dövlət qurumu ləğv edildi, amma vəziyyət dəyişmədi. Çünki onların erməniçilik ideologiyasının başında hər zaman kilə dayanıb və bu gün də həmin iş aparılır. Düşmən olmaqlarına baxmayaraq, biz onların bu istiqamətdəki uğurlarını ciddi tədqiq etməliyik. Bizim diasporun təmsil olunduğu ölkələrin həyatına yaxından inteqrasiya etmək problemi də mövcuddur. Sovet dövründə Heydər Əliyev çoxlu sayda azərbaycanlı Rusiyanın müxtəlif şəhərlərinə ali təhsil almağa göndərirdi. Bu onun uzaqgörən siyasəti idi. Həmin tələbələrinin əksəriyyəti ora inteqrasiya olunmaq əvəzinə, ali təhsili başa vuran kimi qaçıb gəlirdilər Azərbaycana. Ermənilər isə bacardıqları qədər düşdükleri ölkədə möhkəmlənməyə çalışırdı. İkincisi isə bizim mentalitə bağlı məsələdir. Ermənilər xristian toplum olduqları üçün öz qızlarını, heyat yoldaşlarının həmin cəmiyyətdə işləmələrinə adi hal kimi baxırlar. Biz isə buna icazə verməmişik. Mən Rusiyada yaşadığım üçün misalı burdan çəkirəm. Bu amil digər ölkələr üçün də xarakterikdir. Müstəqillikdən sonrakı dövrdə 10 minlərlə erməni gəncimiz var ki, onları biz lazımi qurumlara yerləşdirə bilməmişik. Təbii ki, belə dəstəyi diasporumuz verməlidir. Bu da bizim inteqrasiya prosesimizi zəiflədir. Bizim diaspor nümayəndələrində mənəm-mənəmlik, pul qazanmaq hərisliyi həddən artıq çoxdur. Liderlik uğrunda daim mübarizə gedir. Bu da diaspor təşkilatlarımızın parçalanması ilə nəticələnir. Mən diasporla bağlı yazdığım kitabda bu problemlərə geniş toxunmuşam. Eyni zamanda, onlardan çıxış yollarını da təqdim etmişəm. Həsab edirəm ki, güclü lobbili təşkilatlarımızın formalaşma-

sının bir yolu da yaşadığımız yerlərdə kompaktlığı təmin etməkdən keçir. Ermənilər harda yaşayırlarsa, ətraflarına həmyerlilərini yığırlar. Biz bütün bu çatışmazlıqları düzətmək istiqamətində hərəkətə keçməliyik. Əks təqdirdə, bizi istməyən qüvvələr bundan daha məharətlə istifadə edəcəklər.

Digər vacib problem isə xaricdəki təşkilatlarımızın siyasətləşməsidir. Bu nə deməkdir? Bir şəhərdə iki təşkilat rast gəlsən. Baxırsan ki, biri Azərbaycan hakimiyyətinin kursunu dəstəkləyir, digəri müxalifətin. Tam yalnızdır. Biz siyasi məsələlərə qarışmamalıyıq. Hamımızı Vətən və Dövlət əmli öz ətrafına bağlamalıdır. Özümüzlə bağlı maraqlı faktı nəzərinizə çatdırım. Mən Rusiyada "Erməni vandalizmi" adlı kitab nəşr etdirdim. Həmin kitab bir neçə dilə tərcümə olunub. Onu Rusiyada fəaliyyət göstərən bütün diplomatik korpuslara göndərdim. Nəticəsi nə oldu? Erməni diasporu Rusiyada mənə əlindən gələni təzyiqləri etdi. Dəfələrlə mənə sui-qəsd təşkil etdilər. Yaxınlarımızın ticarət obyektlərinə basqınlar təşkil olundu. Bunu özümü reklam üçün xatırlatmadım. Demək istəyirəm ki, onların diaspor fəaliyyətində vahid ideologiya ətrafında sistemli fəaliyyət var. Çalışmalıyıq ki, bütün bu səhvlərimizi tezliklə düzəldək".

Qırğızıstanda fəaliyyət göstərən, Azərbaycan dövlətinin ən ali təltifləri ilə mükafatlandırılan diaspor fəali Nüsrət Məmmədov "Bakı-Xəbər"ə açıqlamasında bildirdi ki, bir çox ölkələrdəki diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin passiv olması ilə bağlı fikirlər o da razıdır: "Bizim xaricdəki diasporlar belə marafon keçir-sələr də, yetərincə məbləğ toplaya bilməzlər. Çünki xalqımız, dövlətimiz adına nə isə etmək üçün milli ruh lazımdır. Həm də ki, elə bir bacarıqlı diasporumuz da yoxdur. Rusiyada

ada federal səviyyədə 4 "diaspor" tanıyıram, hamısı boşboğazlardır, yəni "vozduxodunı". Dördü də özünü lider hesab edir. Həmin təşkilatların adları: SAR, MAR, LAR, KAR. Bunların dördü də bir-biri ilə mübarizə aparır. Dördünün də bir-birinə güzəştə getməyən ambisiyaları var. Heç birinin də qeydiyyatı yoxdur. Ona görə də onları boşboğazlar adlandırırıram. Hər dəfə, hərəsi ayrılıqda bəyanat da verir. Biri şəxsi xəstəxanasının blankında, biri də öz şəxsi ilə bağırmaqla. Ermənilərin isə bir təşkilatı var, onun başçısı da yeganə liderdir. Bütün ermənilər də onu lider kimi qəbul edirlər. Yazıq millətim bizim bu dördübaşı əjdahanın hansının ağızından çıxan söze baxsın? Diasporun maliyyəsi onun üzvlərinin verdiyi ianə ilə formalaşmalıdır. Bunu birdəfəlik bilin. Vətənpərvər diaspor rəhbərlərimiz isə var. Doğrudur, bəziləri şəxsi mənafeyi üçün bütün diasporları çalxaladı. Yəni də yoxladı, ayaqdayıq. İnşallah, bu yaxınlarda səsimizi eşidərsiniz. Bizim də Kim Kardaşyan kimi Azərbaycandan kənarında doğulub, böyüyüb, boya-başa çatanlarımız da az deyil. Amma belə jesti görmürük. Kim Kardaşyan Ermənistanı yox, ABŞ-da doğulub, oranın vətəndaşıdır. Bu qənaətdə gəlirəm ki, milli ruhu olan istənilən adam təmənna güdmədən öz xalqına kömək edə bilər".

Görünən budur ki, belə təcrübəli diaspor fəalları fikirlərindən istifadə etməklə, müxtəlif ölkələrdəki diaspor təşkilatlarımızı daha monolit hala gətirməyə ciddi zərurət yaranıb.

Məhəmmədli QƏRİBLİ
Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyilə çap olunur.